

השתיקה והשירה לפרשת בשלח הרב יצחק דור - ראש הישיבה

בפרשתנו מצווה עם ישראל על **השתיקה**. זה ציווי קשה מאוד. המצרים לוחצים ומתקרבים והדעת נותנת שצריך לעשות **הכל** חוץ מלשתוק. אפשר או להלחם או לעמוד בתפילה ולצעוק לקב"ה לישועה, כפי שכבר עשו בעבר: "ויהי בימים הרבים ההם, וימות מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו, ותעל שועתם אל האלוקים מן העבודה, וישמע אלוקים את נאקתם ויזכור אלוקים את בריתו, את אברהם את יצחק ואת יעקב". כך גם על שפת ים סוף, הצד ההגיוני הוא לפחות לצעוק כלפי שמיא, לבקש ולהתחנן על נפשם! אבל לא כך צווה הקב"ה: "ויאמר ה' אל משה **מה תצעק אלי** דבר אל בני ישראל ויסעו". אף משה רבינו מצווה על עם ישראל: "ה' ילחם לכם, ואתם **תחרישון!**" לא מלחמה, אבל גם לא תפילה!

הארוע הזה נמצא בניגוד מוחלט למלחמה הבאה, מלחמת עמלק. שם הציווי הוא הפוך. הקב"ה מצווה גם להלחם בעמלק אבל גם להתפלל. "והיה כאשר ירים משה ידיו (בתפילה) וגבר ישראל וכאשר יניח ידיו יגבר עמלק", ואף חז"ל במשנה לימדו אותנו סדרי תפילה מארוע זה: "כשישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים היו מתגברים".

מה משמעותה של השתיקה? האדמור מסוכטשוב, בעל "השם משמואל" כתב בתרע"ו: "והנה כתב הרמב"ן בריש ספר האמונה, והביטחון, כי הביטחון הוא למעלה מהאמונה, כי בכלל הביטחון האמונה, ואין בכלל האמונה הביטחון ע"ש. וכן בדין שאין למעלה ממידת הביטחון, שהרי אנו אומרים: "ובעבור אבותינו **שבטחו** בך", והרי שהשבח היותר גדול משבחי האבות וזכותם היא מידת הביטחון... ועל כן בזה עצמו **שאתם תחרישון** ותהיו בטוחים בישועת ה', בזה עצמו ימשכו הישועה, ואם כן ואתם תחרישון, **אין זה שלילה אלא מצווה**, ובשביל זה זוכין לישועה".

לפי דברי בעל השם משמואל – קריעת ים סוף מצוותה בשתיקה. היא באה לבטא את ההתבטלות המוחלטת לקב"ה, את הביטחון בו ללא שום השתדלות שהיא. הביטחון בה' מתבטא בפאסיביות מוחלטת שהמייצג שלו היא השתיקה "ואתם תחרישון". הביטחון המוחלט בקב"ה עומד אפילו מעבר לדרגת האמונה וכולל אותה. מי שמאמין באמת, בוטח בה'.

שונה היא שירת הים מכל השירות האחרות שאנו מכירים בתנ"ך. עמד על כך הנצי"ב מוולוז'ין בפרושו "העמק דבר" על פסוק ט"ו, "מה תצעק אלי". הנציב אומר שבמלחמות בדרך הטבע, מלחמת דוד ומלחמת דבורה וברק, עם ישראל נלחם והקב"ה עוזר לו. במלחמה כזו יש סיכונים עצומים וכשהיא מסתיימת בניצחון גדול, צריך לשיר ולהודות לקב"ה, לספר מעשיו על ההצלה הגדולה. זה הנושא של השירות האחרות. שירת הודיה על הצלחה של מלחמה. אבל בשירת הים הנושא הוא "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", כלומר הופעה מוחלטת של הקב"ה בעולם. שירת הים פותחת "אשירה לה' כי גאה גאה", כלומר הקב"ה התעלה והמשיך להתעלות, ומסתיימת "ה' ימלוך לעולם ועד". הפתיחה מעין הסיום והסיום מעין הפתיחה.

הקב"ה הוא הנושא, מלכותו בעולם וגילוי מלכותו בהוה ובעתיד. זוהי לא רק שירת הודיה על הניצחון, אלא שירה של המלכת הקב"ה! על רקע זה מובן פרושו הנפלא של רש"י על המילים "אז ישיר משה". לפי המובן הפשוט היתה התורה צריכה לומר אז "שר" משה בלשון עבר ולא "ישיר" בלשון עתיד. רש"י מבאר שכשמה רבינו ראה את קריעת ים סוף עלה בדעתו שישיר שירה. כלומר המילה "אז" מתייחסת לא לסוף האירוע אלא לתחילתו. אז בקריעת ים סוף, החליט משה שבעתיד הקרוב, לאחר שהאירוע יסתיים הוא ישיר שירה. לפי מה שהסברנו זוהי ממש מהפיכה. משה מחליט להפך את השתיקה של "ואתם תחרישון" ולשיר שירה. ההחלטה הזאת מתקבלת אצלו בצורה ספונטנית תוך כדי האירוע ושירת הים נבנית והולכת בזמן אמת. להחליט בתחילת האירוע שהוא יסתיים כך זוהי אמונה גדולה שנובעת מביטחון גמור בה'. כלומר לפי דברי רש"י הביטחון בה' הוא זה שיצר את חובת השתיקה, אבל הביטחון בה' גם יצר את ההחלטה שתהיה שירת קריעת ים סוף! ושהיא נגמרה כפי שהיא נגמרה, בטביעת המצרים ב"יורא ישראל את מצרים מת על שפת הים", "יורא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו!"